

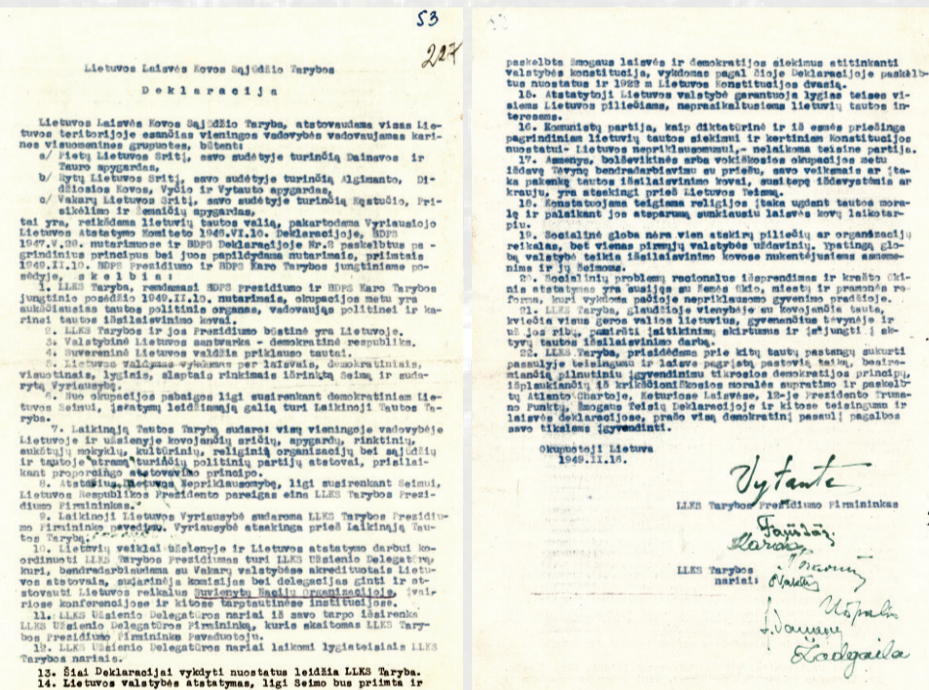
VISOS LIETUVOS PARTIZANŲ VADŲ SUSITIKIMAS IR 1949 M. VASARIO 16 D. DEKLARACIJA

Būsimieji LLKS Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signatarai Jonas Žemaitis-Vytautas (antras iš kairės) ir Vytautas Gužas-Kardas (ketvirtas iš kairės) su bendražygiais. Apie 1948 m. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus fondų

Kęstučio apygardos Vaidoto rinktinės partizanų ir Pietų Lietuvos srities atstovų, keliaujančių į vadų suvažiavimą, susitikimas. Antrėje eilėje iš kairės trečias – Tauro apygardos vadas Aleksandras Antanas Grybinas-Faustas. Jurbarko-Girdžių apylinkės, 1949 m. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus fondų

LLKS Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos faksimilė. Iš Lietuvos ypatingojo archyvo

2010 m. pastatytas paminklas 1949 m. vasario 16 d. paskelbtai LLKS Tarybos Deklaracijai ir jos signatarams atminti. Skulpt. Jonas Jagėla

Prisikėlimo apygardos archyvas, 2004 m. rastas Miknių sodyboje

Miknių sodyboje atstatyto partizanų bunkerio ir 2012 m. įrengtos ekspozicijos fragmentas

1944 m. Lietuvoje prasidėjo ginkluotasis antisovietinis pasipriešinimas, kuriuo siekta atkurti savo valstybę. Jis truko devynerius metus – iki 1953 m., nors paskutiniai pavieniai partizanai žuvo tik 1969 m. Partizanų junginių ir pogrindžio organizacijų vadovai suprato, kad pasipriešinimui koordinuoti būtina bendra pogrindžio vadovybė. Deja, bandymai ją įsteigti ilgą laiką buvo nesėkmingi. Tik po beveik penkerių kovos metų, 1949 m., pagaliau pavyko įkurti karinio ir politinio vadovavimo centrą, kuriam buvo pavaldūs visos Lietuvos partizanai. Tų metų vasario mėn. Prisikėlimo apygardoje įvyko partizanų vadų susitikimas, į kurį susirinko ginkluotojo pasipriešinimo vadovybė iš visos Lietuvos: Jonas Žemaitis-Vytautas, laikinai ėjęs Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) prezidento pirmininko pareigas; Algimanto, Vytauto ir Didžiosios Kovos partizanų apygardų įgaliotinis Juozapas (Juozas) Šibaila-Merainis, laikinai ėjęs BDPS Visuomeninės dalies viršininko pareigas; Petras Bartkus-Žadgaila, BDPS prezidento sekretorius; Adolfas Ramanuskas-Vanagas, Pietų Lietuvos partizanų srities vadas; Aleksandras Antanas Grybinas-Faustas, Tauro apygardos vadas; Vytautas Gužas-Kardas, Vakarų Lietuvos partizanų srities štabo viršininkas; Leonardas Vilhelmas Grigonis-Užpalis, Prisikėlimo apygardos vadas, ir Bronislavas Liesis-Naktis, Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas. Rengti tokį susitikimą buvo labai sunku – bet kokios partizanų kelionės buvo nepaprastai rizikingos, nes MGB turėjo užverbavę agentais ne tik daugybę kaimo gyventojų, bet ir partizanų. Atkeliaavę į sutartą susitikimo vietą vadai ir lydinčioji apsauga turėjo vieni kitiems įrodyti esą tikri partizanai, nes asmeniškai prieš tai nebuvo bendravę, o kontaktai tarp atskirų partizanų struktūrų buvo palaikomi tik per ryšininkus. Pietų Lietuvos partizanų atstovai A. Ramanuskas-Vanagas ir A. A. Grybinas-Faustas, 1948 m. gruodį išvykę susitikti su Vakarų Lietuvos partizanų vadovybe, Prisikėlimo apygardos štabavietę pasiekė tik 1949 m. vasario pradžioje. Su J. Žemaičiu-Vytautu jie susitiko vasario 6 d., kai šis atvyko į Radviliškio aps. Radviliškio vls. Jaugėlių k. Be svečių iš Užnemunės, ten jo jau laukė L. V. Grigonis-Užpalis, V. Gužas-Kardas ir J. Šibaila-Merainis. Porą dienų vyko neoficialūs pasitarimai. Vėliau partizanų vadai išvyko į Radviliškio aps. Grinkiškio vls. Minaičių k. Nuo vasario 10 d. šio kaimo gyventojų Stanislovo Mikniaus sodyboje įrengtame Prisikėlimo apygardos vado L. V. Grigonio-Užpalio bunkerio virė intensyvus darbas, kuriame dalyvavo visi 8 anksčiau minėti partizanų vadai. Pirmajame posėdyje buvo nutarta pakeisti vyriausiosios partizanų vadovybės pavadinimą į Lietuvos laisvės kovų sąjūdį (LLKS). Kituose posėdžiuose buvo sudaryta LLKS vadovybė, svarstoma sąjūdžio politinė programa, LLKS statutas, įstatai, priimti kreipimaisi į sąjūdžio dalyvius ir Lietuvos gyventojus, kiti svarbūs dokumentai. Iš viso apsvaistyti net 23 klausimai. Vasario 16-ąją buvo nutarta paskelbti dokumentą, kuriame būtų patvirtintas siekis atkurti nepriklausomą demokratinę valstybę. Ši politinė deklaracija įteisino okupacijai organizaciją, o jos Tarybą – kaip vienintelę teisėtą valdžią okupuotos Lietuvos teritorijoje. Lietuvos Respublikos Seimas, įvertindamas šio dokumento reikšmę Lietuvos valstybingumo tęstinumui, 1999 m. sausio 12 d. priėmė įstatymą, pripažįstantį LLKS Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaraciją Lietuvos valstybės teisės aktu. Jonas Žemaitis-Vytautas, LLKS Tarybos prezidento pirmininkas, 2009 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu pripažintas ketvirtuoju Lietuvos prezidentu.

LLKS Tarybos posėdžiai baigėsi vasario 20 d. Nors susitikimas ir bendras darbas suartino partizanus ir buvo gaila skirtis, Pietų Lietuvos partizanai išskubėjo į savo veiklos rajoną. Palikdami bunkerį partizanų vadai prašė sodybos šeimininko S. Mikniaus užpilti jį žemėmis, tačiau šeimininkas bunkerį išsaugojo iki 1953 m. – čia ir toliau prieglobstį rado ne vienas Prisikėlimo apygardos laisvės kovotojas. Partizanai sodyboje paslėpė ir Prisikėlimo apygardos dokumentų archyvą, kuris buvo rastas tik 2004 m.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę Miknių sodyboje buvo atidengta atminimo lenta, kiek vėliau įrengta kukli paminklinė kompozicija, tačiau, siekiant tinkamo šios Lietuvos valstybingumo istorijai reikšmingos vietos įamžinimo, buvo nutarta ir įrengti memorialą. 2010 m. buvo atlikti archeologiniai tyrimai, Radviliškio r. savivaldybė atstatė S. Mikniaus sodyboje buvusią klėtį su bunkeriu, o Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras atkūrė bunkerio interjerą, suprojektavo ir pastatė paminklą Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijai ir jos signatarams atminti. Memorialas iškilmingai atidarytas 2010 m. lapkričio 22 d., o 2012 m. gegužės 26 d. visuomenei pristatyta ir atstatytoje klėtyje Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įrengta ekspozicija, supažindinanti lankytojus su partizaniniu pasipriešinimu, jo centralizacija, partizanų vadų susitikimo metu priimta Deklaracija ir jos signatarais.

Parengė Vilma Juozevičiūtė